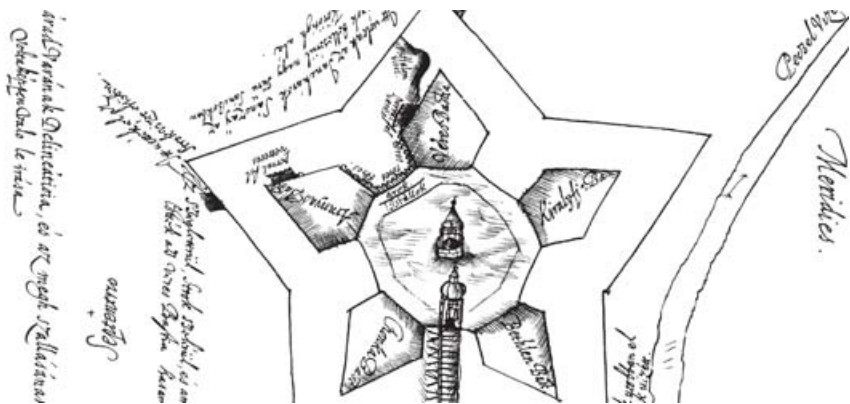

Magyar irodalmi törekvések a felvilágosodás hajnalán

Érdekes lenne visszapergetni a történelem kerekét és betekintést nyerni a 17. századi Magyarországra, és miért ne, a korabeli Nagyváradra. Köztudott, hogy a 17. század közepéig virágzó városunk 1660-ban török kézre került. Az eseményeket átélő **Szalárdi János** *Siralmas krónikájában* számolt be az eseményekről. Ezt követően hosszú török hódoltság következett, amit a megújulni akaró magyar szó, illetve a már szépen fejlődésnek indult magyar irodalom

Szalárdi János emlékirata Várad 1660. évi veszedelméről – részlet.
(Szerk.: Balla Tünde, Lakatos Attila. OSZK, Bp., Partium Kiadó, Nagyvárad, 2013.)

is megszenvedett. Az 1692-es felszabadulással kezdetét vette a mintegy 130 évig tartó „*Pax Habsburgica*”. A császári hatalom a katolikus egyházat juttatta előnyökhöz és ez nagy változásokat hozott úgy a katolikus, mint a protestáns magyarság szellemi életében. Az irodalom új eszmékkal és az ezeknek megfelelő műfajokkal, figyelemre méltó alkotókkal gazdagodott. A Habsburg-ellenes törekvések kialakították a kuruc költészetet, a bimbózó felvilágosult eszmék a politikai költészetet, a katolicizmus győzelme pedig a katolikus vallásos

irodalmat ösztönözte. Verses és prózai elbeszélések, költemények, drámai kísérletek születtek még az ország határain kívül is.

Ami a prózairodalmat illeti, legfontosabb törekvésnek bizonyul a magyar nyelvű irodalom térhódítása. Időbe tellett tehát, hogy az olvasóközönség magyar fordításban is megismerkedjék **II. Rákóczi Ferenc** fejedelem irodalmi tevékenységével, hiszen a fejedelem száműzetésében franciául és latinul írt. Rákóczi gyermekkorában imádságos, bibliai légkörben nőtt fel. Törökországi száműzetésében minden napját szentmisével, szentáldozással kezdte, rendszeresen elmélkedett. Írásait mély vallásosság, hithű katolicizmus hatja át. Jelentős vallásos művei: a *Vallomások*, a *Fobások és a Meditációk*. A Vallomások főszereplője maga az isteni Jóság: „*Neked ajánlom lelkemet, én Istenem és Teremtőm. Vedd vissza tőlem, amikor Neked tetszik és fogadd be örök hajlékodbba. Az apostoli és római katolikus anyaszentegyház szent hitében akarok meghalni, amelyben születtem a Te végtelen irgalmadból.*” Száműzetésében követte őt **Mikes Kelemen**, akit a kolozsvári jezsuiták neveltek. Mikes legismertebb írása a magyar nyelven írott *Törökországi Levelek*, amelybe Rákóczi Ferencnek bujdosásban töltött éveiről számol be, a mély vallásosság hangján. Hangneme derűs, humorban gazdag, a hétköznapi nyelv könnyedsége jellemzi a képzeletbeli nagynénjéhez írott leveleket. Ettől függetlenül, az Isten akaratában való megnyugvás marad mindvégig Mikes eszmei mondanivalója. A leveleskönyv különlegessége, hogy hazájától távol írta, ezért végigvonul rajta a szülőföld iránti szeretet érzése, a hazához, magyarságához való hűség gondolata.

A költőként ismert báró **Amade László** a jezsuita rend nagyszombati egyetemén tanult, innen Grazba ment, ahol 1725-ben a bölcsélet doktorává avatták, majd egy ideig katonai pályán szolgált. Ekkor született költeménye „*A szép fényes katonának...*” című dal, amelyhez Arany János írt dallamot. Amade Lászlónak csak két munkája jelent meg életében: latin nyelvű hitvitázó beszéde és istenes énekeinek gyűjteménye. *Szűz Máriához* című versében igaz magyar hívő emberként így fohászkodik: „*Édes anyja Nagyasszonya / Az igaz magyaroknak, / Patronája / S pártfogója / Régi magyar hazánkknak! / Hozzád folyamodunk! / Zokogva borulunk! / Légy anyja fiaidnak.*” Zárja a felsorolást **Faludi Ferenc** jezsuita szerzetes, író, költő, műfordító, aki az egyetemen, mint a katolikus erkölcstan tanítója működött. Alig negyven költeménye ismert, ám ezek különös műgonddal íródtak. Kevés a vallásos vers közöttük, világi versek ezek, tele érzelmmel, humorral, kedélyes bölcsességgel, népies fordulatokkal, az egész magyar költői nyelv könnyedebbé lett általa.

Zalder Éva-Mária magyartanár

Csávossy Gy. István

Egyéves jubileum

Eltelt volna annyi idő,
Kerek egy esztendő?
Hogy idesodott a küldetés,
Az akarat, mi a legfelső.

Eljött egy újjászületés,
Új feladat Nektek, nekünk;
Miben hittetek és hittünk,
Hogy együtt majd megfelelünk.

Utat kutatva, botladozva,
Kérjük most együtt az Urat:
Zsolt és Alex atyával együtt
Áldd meg a szolgálatukat!

Egy éve Nagyvárad-Újváros plébánosa
Kovács F. Zsolt atya, segédlelkésze pedig
Vánkos Alexandru atya.

A Szent László Plébánia közösségének
nevében köszönjük szolgálatukat,
nyitottságukat,
és a jubileumi évünkben szervezett
színvonalas programokat.
Isten áldását kérjük életükre, szolgálatukra!

„Semmi sem emel fel, csakis az alázat”

(Szent István király)

Szűz Mária a tisztaság és az engedelmesség jelképe, aki életét Istennek szentelte és Isten szent jelenlétében töltötte. Szűz Mária befogadta és magában hordozta Isten szeretetének fényét, egyedül Istent kereste, Őutána vágyakozott és az Ő tetszését kereste mindenben, amit csak tett.

A Szent Szűz alávetette magát Isten akaratának, lemondott saját terveiről és életéről, hogy a szeretet eszközévé válhasson. Elfogadta az Isten által neki szánt feladatot, hogy kihordja és megszüljön Isten fiát, ezen engedelmissége által tesz tanúságot Istenről és az Ő szeretetéről. Mária ragaszkodott Isten ígéjéhez és ezáltal az ő élete is szentté vált és Isten tabernáculumává vált, mert magában hordozta Jézust, Isten fiát. Szűzanya mennybevétele igazolja, hogy aki Isten akaratát cselekszi megmarad örökre. (1Ján 2.17).

Szent István király Szűz Máriának ajánlotta Magyarországot, mert tudta, hogy ahol a szent Szűz, ott az Isten is. Szűz Mária példája arra hív minket, hogy váljunk mi is jó eszközökké Isten kezében és mindenkor az Ő szeretetét hirdessük.

Loló Gabriella-Brigitta

Egy szobor kettős évfordulója

Egy korabeli képeslapon Szent László király daliás alakja, óvó tekintete védi városát, az ő tiszteletére szentelt templom, egykori székesegyház közelében. Ez a látvány *harminc éven át* adatott meg a nagyváradiaknak.

A kezdetek 1885-re datálhatók, amikor a nagyváradi római katolikus esperesi kerület a várad-velencei plébánián tartott gyűlésén Nemeskey Andor újjvárosi plébános felvetette a szobor ügyét. 1892-ben, amikor Nagyvárad Szent László szentté avatásának 700., valamint a török iga alóli felszabadulás 200. évfordulóját ünnepelte – amelyet emléktábla hirdet templomunk falán – ismét megfogalmazódott a szándék, hogy a sokat kritizált Szent László-kőszobor helyébe – amelyet először a szeminárium kertjébe helyeztek át, jelenleg a székesegyház mellett áll – újat, méltóbbat állítsanak. Ezt a tervet alátámasztotta az a tény is, hogy a Szent László teret korszerűsítették, a földszintes házakat emeletes épületek váltották fel, tehát egy impozánsabb szobor illett az új környezetbe.

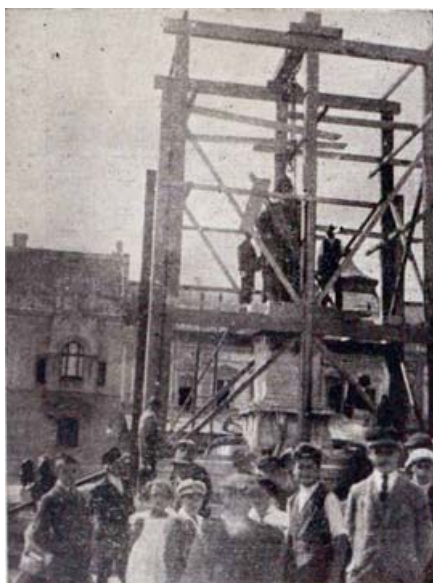
Schlauch Lőrinc bíboros-püspök és a káptalan Tóth István szobrászművészt, Stróbl Alajos tanítványát bízta meg a munkával. Nevéhez fűződik – többek között – Szaniszló püspök szobra és a székesegyház márvány főoltárának kivitelezése. A szobor a budapesti Beschorner-féle ércöntő gyárban készült, a talapzat Rimanóczy Kálmán munkája.

Szent László király szobra Nagyvárad főterén.
(Korabeli képeslap részlete Mons. Fodor József gyűjteményéből)

Városalapító szent királyunk ércszobrát **1893. szeptember 10-én** leplezték le. A Szent László-templomban Schlauch Lőrinc bíboros szentmisét mutatott be. Nogely István, a tanítóképző igazgatója prédikációjában Szent László igazságosságáról és irgalmasságáról beszélt. Szentmise után a papság és a hívek zászlókkal kivonultak az új szoborhoz, ahol a bíboros-püspök megszentelte azt.

A szobor talapzattal együtt hét méter magas. „*A király szeméből, arcvonásaiból a jóság, szelídség és az Istenbe vetett erős hit sugárzik ki, de hatalmas alakja, testtartása a vitéz királyra, a lovagiasság példaképeire vall.* (Pesti Napló,

Áthelyezésre várva... (Kiss Ferenc felv.,
Vasárnapi Újság, Kolozsvár, 1923.)

Szent László király szobra a nagyvárad
székesegyház előtt. (Fotó: Voiticsek)

1893). A szobor 1000 kilogramm súlyú és körülbelül 12 000 forintba került, amely összeg a püspök és a káptalan adománya volt.

Harminc évig állott Szent László ércalakja a téren, ahol azóta körülötte új nemzedék serdült fel, mely mindig kegyelettel, a katolikusok pedig vallásos tisztelettel tekintettek reá, mint a város alapítójára, a nagy szentre, várad népeinek legbűségesebb mennyei pártfogójára és oltalmazójára.

Az idők változása őt is utnak indítja, megy Boldogasszony temploma elé, akinek tiszteletére Ő építette a Körös-partján az első templomot.” (Őrszem, 1923, szept.)

Az idők változása Ferdinánd király lovasszobrát állíttatta Nagyvárad főterére. 1923-at írtak akkor. A Szent László-templom abban az évben ünnepelte fennállásának 200. évfordu-

lóját. Az ünnepségre érkezők értetlenséggel állapították meg, hogy „...üres a tér, mellette csak ásott földhányás jelzi már a dicső szent hatalmas, gyönyörű szobrának helyét.” (Őrszem, 1923. okt.)

Ekkor már Szent László király szobra a székesegyház előtt állt. **1923. augusztus 19-én** szentelte fel újra Bjelik Imre püspök. „Harminc év letelt, mintha csak a szent szobrának is ennyi időt engedélyezett volna valami nagy, magasztos, isteni hatalom, hogy kísérje szemmel a rohanó város törtetését és most hazahívta, oda a legméltóbb helyre, a székesegyház udvarára” – írja az Őrszem krónikása.

***Szent László király,
könyörögj éretünk!***

Voiticsek Ilona

Források: Őrszem, 1923. szeptember, október, Pesti Napló, 1893., Vasárnapi Újság, 1923.

A teremtés koronája

Szeptember 8-án az Anyaszentegyház Szűz Mária születését ünnepli, a Kisboldogasszonyt. A keleti származású ünnep a 7. században került be a nyugati, latin szertartású Egyházba.

Ortodox testvéreink is ezen a napon ünneplik a *Nașterea Maicii Domnului*-t vagy népiesen *Sfânta Maria Mică*.

Az ünnepi szentmise elején ezekkel a szavakkal imádkozzuk a könyörgést a római misekönyv szerint: „*a Boldogságos Szűz istenanyaságában felvirradt az üdvösség hajnala*”. Ahogy a hajnal minden nap kezdetén egy új nap eljövetelét hirdeti, úgy az Istenszülő születése is „*reménység és üdvösség hajnala*”. Mária születésével már küszöbön áll a megváltás.

Giotto di Bondone: Szűz Mária születése

A jámbor izraeliták nemzedékről nemzedékre várták a Messiás Anyjának érkezését; addig várták, „*míg nem szül, akinek szülnie kell*” (Mi 5,2), ahogyan azt Mikeás próféta megjövendölte. A Boldogságos Szűz Mária Isten által a legjobban szeretett teremtmény. Születésével napvilágot lát *a teremtés koronája*. Ez semmiképp sem Urunk születésének a felülmúlása, hisz Jézus nem teremtmény. Ezt valljuk a Niceai Hitvallásban is: „*Hiszek az egy Úrban, Jézus Krisztusban (...) született, de nem teremtmény*”. Szűz Mária az ajtó, amelyen keresztül Isten belép erre a földre. Azonban, bár a Szentháromság egy magasztos küldetésre szánta, Isten meg akarta várni Mária szabad választát. Mária szabadon közreműködik Isten tervével: „*legyen nekem a te igéd szerint.*” (Lk 1,38).

A Boldogságos Szűz Mária járjon közbe értünk, hogy mindig hálások legyünk az életünk ajándékáért, és az ő példájára életünk legyen egy folytonos kimondott *igen* Isten akaratára.

Vánkos Alexandru
segédlelkész

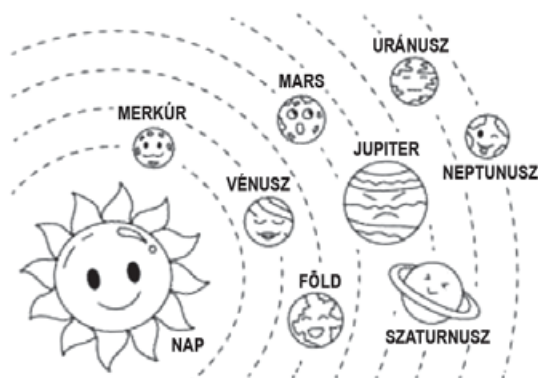

Tudta(d)-e, hogy ...?

Hogyan jegyzi meg a német a bolygók sorrendjét?

(Az Én Apám Elmagyarázza Nekem Minden Vasárnap a Mi Kilenc Bolygónkat)

Mein - Merkur	-
Vater - Venus	-
Erklär - Erde	-
Mir - Mars	-
Jeden - Jupiter	-
Sonntag - Saturn	-
Unsere - Uranus	-
Neun - Neptun	-
Planeten - Pluto	-

És ki vállalkozik rá magyarul?

- Továbbra is várjuk **önkéntesek** jelentkezését a rövidesen esedékes templom-költözéshez (név és elérhetőség).
- Az egyház tagjává lett a **keresztség** által Csákváryné Marton Éva augusztus 17-én, Iloc Ovidiu Vasile és Szép Judit gyermeke: Jakob-Ioan augusztus 27-én.
- Szentségi **házasságot** kötöttek Tóth Erik és Fülöp Eszter augusztus 11-én, Erdélyi Marcell és Pólyik Pálma augusztus 27-én.
- **Utolsó útjára kísértük** augusztus 2-án † Jakab Gusztáv, 3-án † Szabó László, 16-án † Kémenes szül. Barabás Katalin, 18-án † Borbíró József, 28-án † Czegő szül. Deme Veronika és † Csákváry szül. Marton Éva testvéreinket.

A SZENTMISE OLVASMÁNYAI

Évk. 22. vasárnap – szept. 3.: Jer 20,7-9 – Róm 12,1-2 – Mt 16,21-27

Évk. 23. vasárnap – szept. 10.: Ez 33,7-9 – Róm 13,8-10 – Mt 18,15-20

Évk. 24. vasárnap – szept. 17.: Sir 27,30 .28,7 – Róm 14,7-9 – Mt 18,21-35

Évk. 25. vasárnap – szept. 24.: Iz 55,6-9 – Fil 1,20c-24.27a – Mt 20,1-16a

A havilapot szerkeszti a Nagyvárad-Újvárosi Szent László Római Katolikus Plébánia.
410209 Nagyvárad, Primăriei utca 9. Telefon: 0259/431-652. www.szentlaszloplebania.ro
facebook: Nagyvárad-Újvárosi-Szent-László-Római-Katolikus-Plébánia
Készült a nagyváradí Litera Print nyomdában.